

ZÁVĚREČNÝ PROJEV NA III. SJEZDU ČESKOSLOVENSKÝCH HISTORIKŮ

V. HUSA

Soudružky a soudruzi,

dovolte mi na závěr našeho zasedání ještě několik slov. Především bych chtěl jménem výboru Československé historické společnosti poděkovat všem, kdož jakkoli přispěli k zdárnému průběhu našeho sjezdu.

Naše díky náleží především soudruhům Jiřímu Hendrychovi a Zdeňku Nejedlymu z delegace ústředního výboru Komunistické strany Československa za jejich významná sjezdová vystoupení, z nichž bude celá naše historická obec čerpat podněty a jež se stanou pevnou oporou v naší další práci.

Srdečně děkuji i členům zahraničních delegací a všem ostatním našim hostům za jejich pozdravné projevy, adresované našemu sjezdu i za cenná vystoupení v diskusích, jež obohatila naše jednání a ukázala na mnohé další možnosti rozšíření a prohloubení naší spolupráce.

Prosíme delegaci historiků sovětských, stejně tak jako i delegace historiků polských, německých, maďarských a bulharských, aby po návratu domů tlumočili naše bratrské pozdravy historikům svých zemí spolu s naším vřelým přáním, aby se naše pracovní společenství ve všech směrech ještě více rozvíjelo a upevňovalo.

Děkujeme dále s. ministru školství doc. dr. Františku Kahudovi za jeho závažný diskusní příspěvek k otázkám vyučování dějepisu, který přinesl mnohé podněty k další práci v této oblasti.

Chtěl bych poděkovat i oběma hlavním referentům s. Josefu Mackovi i s. Jindřichu Veselému za jejich pečlivě vypracované referáty, jež budou náležitě k důležitým dokumentům vzešlým z našeho sjezdového jednání. Děkuji i všem, kdož vystoupili v diskusích, všem členům pracovního předsednictva i návrhové komise i všem ostatním soudruhům, kteří se obětavě účastnili na organizačních přípravách i průběhu sjezdu.

Mám za to, že můžeme konstatovat, že náš III. sjezd splnil v hlavních rysech své poslání, neboť zaujal stanovisko k řadě naléhavých problémů naší současné historické vědy, podrobil kritickému hodnocení nejzávažnější nedostatky, rozhodným způsobem odmítl pokusy o pseudovědecké koncepce a o záměrné falšování našich dějin a vytyčil konkrétní cíle a naléhavé potřeby naší další práce. Nesporným kladem je především, že náš sjezd vydal svědectví o tom, že naše historická obec v drtivé většině svých příslušníků se spontánně a cílevědomě hlásí k marxisticko-leninskému názoru a že v historickomaterialistické metodě vidí bezpečný kompas veškeré své činnosti jak v oblasti vědeckého bádání, tak i ve vyučování dějepisu a v popularisaci dějin.

Ze sjezdového jednání bylo patrné, že velická většina našich historiků si už také uvědomuje, jaké důsledky vyplývají z přijetí marxisticko-leninského světového názoru nejen pro prohloubení, zjemnění a zexaktnění pracovních postupů v naší odborné práci, nýbrž pro celé naše pracovní zaměření, pro samotnou podstatu, pro sám smysl a společenskou funkci historické vědy. Roste počet těch, kdož si uvědomují, že přijmout a důsledně domyslet marxisticko-leninské pojetí historické vědy znamená rozejít se s jakoukoliv samoúčelností a s kabinetním akademismem ve vědecké práci. Že to znamená spojit veškerou vědeckou činnost s velikými úkoly současnosti, se světodějným bojem mezinárodní dělnické třídy za osvobození pracujícího lidstva ode všech forem útlatu a vykořisťování.

Přijmout a důsledně domyslet marxisticko-leninské pojetí dějin znamená pro vědeckého pracovníka dát všechno tvořivé úsilí do služeb tohoto zápasu, znamená to stát se aktivním bojovníkem za věc, za pravdu pracujícího lidu, probíjejícího se k novému, spravedlivému uspořádání společenských vztahů na naší zemi.

Pro historika, pracujícího v kterékoliv oblasti dějinného vývoje to znamená ustavičně vidět nerozlučnou dialektickou jednotu minulosti, přítomnosti a budoucnosti, jak o tom na našem sjezdu krásně hovořil soudruh Zdeněk Nejedlý. Jeho hluboce pravdivé aforismy, namířené proti umrtvujícímu, neživotnému a netvořivému starožitnictví, ukazovaly jasně, že historik, zahleděný jen do minulosti a nechápající současnost a nevidoucí do budoucnosti, se stane pouhým sběratelem faktů a faktičků, aniž je schopen hlouběji proniknout do zákonitých souvislostí všeho společenského dění.

Jednání našeho sjezdu ukázalo, že stále stoupá počet těch mezi námi, kdo si dobře uvědomují, že rozvoj skutečné tvůrčí práce v oblasti naší historiografie je nerozlučně spjat s velkým naším všenárodním úsilím o plné vítězství socialismu a komunismu v naší vlasti. Je naší hrdostí, že dnes už jde jádro naší historické fronty v pevném sevřeném šiku a že zaměřuje svou vědeckou, pedagogickou i popularizační práci k základnímu společnému cíli: sloužit věci lidu, aktivně se svou prací účastnit na slavném a ušlechtilém díle, jež si pod vedením naší Komunistické strany vytyčil všechen náš pracující lid.

Nemůže být pochyb o tom, že ve vývoji naší mladé marxistické vědy se projevují — a možná že ještě dosti dlouho budou projevovat — některé dětské nemoci, jež není vždy snadné léčit. Ale rozhodující je, že celkový směr naší historické vědy je jasně zaměřen k správnému cíli, jak o tom ve svém diskusním příspěvku hovořil s. Jiří Hendrych.

Náš sjezd také ukázal, že se naše historická věda stále cílevědoměji sblíží s mezinárodní marxistickou historickou vědou, na prvním místě s historickou vědou sovětskou, jež nám dala a stále dává mnoho principiálních poznatků a cenných metodologických i organizačních podnětů pro naši práci.

K nesporně kladným výsledkům sjezdu náleží i další upevnění a prohloubení bratrské spolupráce českých a slovenských historiků. Jsme přesvědčeni, že náš sjezd se stane podnětem k uskutečnění nových forem našeho pracovního společenství a že přikročíme v duchu diskusního příspěvku s. Jiřího Hendrycha i k společným úvahám o možnostech širší účasti slovenských historiků na problematice českých dějin i naopak, stejně tak jako i o možnostech dočasné výměny pracovních míst na vysokých školách, ve vědeckých ústavech, redakcích časopisů ap. Nebylo by však správné, kdybychom se uspokojili konstatováním kladných výsledků našeho jednání a kdybychom chápali náš sjezd jako pouhé završení a vyvrcholení naší práce, kdybychom se dali ukolébat pocitem, že všechno jde v oblasti historické vědy dobře a dokonale a že už pomalu není co zlepšovat a zdokonalovat. Takový nebyl cíl našeho sjezdu a nebylo by pro další rozvoj naší historické vědy nic zhoubnějšího, než kdyby takové pocity v naší historické obci převládly.

Náš sjezd byl zamýšlen a připravován jako velký podnět k tomu, abychom ještě rozhodnějším způsobem vykročili na další cestu, abychom ve všech oblastech zdokonalili a zintensivnili naši práci, abychom zahýbali tichými vodami sebeuspokojení a vnesli nové, svěží povětrí všude tam, kde se vytvořilo zatuchlé ovzduší poklidu a lhostejnosti, abychom ještě důsledněji bojovali proti všem nepřátelským ideologiím.

Výsledky a závěry našeho sjezdu je nyní třeba přenést na všechny úseky naší činnosti, na všechna naše pracoviště, do všech našich historických institucí, do další

práce historické sekce ČSAV, do práce Československé historické společnosti i Slovenskej historickej spoločnosti, do všech našich ústavů a jejich vědeckých rad, do historických kateder vysokých škol, do archivů, muzeí, galerií, do studentských vědeckých společností, do další práce redakce ČSČH i ostatních našich historických periodik, do práce Nakladatelství ČSAV i jiných vydavatelstev historické literatury, a zvlášť také do vyučování dějepisu na školách i do všech forem práce vlastivědné a popularisace dějin. Závěry našeho sjezdu měly by se zabývat i všechny speciální historické disciplíny, jimž na našem sjezdu nebylo možno vyhradit dostatečně místa, aby se projevily, jako na příklad archeologie, etnografie, dějiny techniky, dějiny umění, literatury, práva aj. Předpokládáme, že všechny tyto obory na svých pracovních konferencích a sjezdech vyvodí důsledky i z jednání našeho sjezdu.

Je třeba, aby se nyní na všech pracovištích a v tisku odborném i denním rozvinuly tvořivé diskuse, aby se podrobily kritice všechny nedostatky a slabiny, brzdící naši práci, aby se domyslíly, rozpracovaly a uváděly v život všechny závěry a podněty, jež náš sjezd přinesl a jež jsme všichni souhlasně schválili v obou přijatých dokumentech, v závěrečné resoluci i v dopisu našeho sjezdu ústřednímu výboru naší komunistické strany.

Zvláště úkol ještě usilovněji bojovat za čistotu marxisticko-leninského dějepisectví musí se stát pro nás pro všechny úkolem základním, ústředním, neboť na jeho plnění závisí všechen další rozvoj naší historické vědy. Postoupíme-li v tomto základním úkolu skutečně vpřed, vytvoříme příznivé podmínky i pro splnění všech ostatních úkolů, na něž náš sjezd obrátil pozornost.

Zvýšené úsilí o čistotu a důslednost marxisticko-leninské metody naší práce nás přirozeně a nezbytně přivede k ještě důslednějšímu sepětí naší práce se současností a budoucností, povede nás k prolomení přehrad a k odstranění izolovanosti a pozůstatků cechářství mezi jednotlivými oblastmi historického bádání i v poměru k ostatním vědním oborům. Ještě důslednější úsilí o čistotu marxisticko-leninského pojetí naší práce nás povede i k překonání veškeré úzkoprsosti v naší práci a bude nám ukazovat i další možnosti kolektivních pracovních metod, přivede nás k dalšímu prohloubení naší spolupráce s historickou vědou sovětskou a ostatní mezinárodní pokrokovou historiografií; přivede nás také k dialekticky správnějšímu pojmání našich dějin v rámci dějin světových, bude nás ve stále větší míře přivádět i k studiu historických problémů mezinárodního významu.

Soudružky a soudruzi,

naš sjezd se konal ve dnech velikých, světodějných událostí, ve dnech ohromujících vítězství sovětské vědy a techniky i ve dnech neméně slavných triumfů důsledné mírové politiky Sovětského svazu, vyvrcholivších včerejším vystoupením s. Chruščova na Valném shromáždění Organizace spojených národů v New Yorku a jeho velkorysým návrhem na rozřešení problému odzbrojení, na postupné rozpuštění všech ozbrojených sil a zničení všech zbraní. Všichni radostně podporujeme tento návrh, všichni cítíme, že se před lidstvem otevírají nové netušené perspektivy, všichni si uvědomujeme, že Sovětský svaz pevnou rukou se ujímá kormidla světových dějin, aby je přes všechny překážky dovedl do nového, šťastného věku lidstva.

Kéž velikost těchto dnů, v nichž se konal III. historický sjezd, oduševní i veškerou naši další práci! Kéž se stane i pro nás mocným podnětem a povzbuzením k ještě důslednějšímu boji za veliké cíle našeho pracujícího lidu pod vedením naší Komunistické strany! Ať naplní nás všechny vědomí odpovědnosti, kterou

máme před stranou i před veškerým naším lidem jakožto pracovníci jednoho z nej-
závažnějších úseků na ideologické frontě!

Nechť se dále rozvíjí a vzkvétá naše marxisticko-leninská historická věda!

Nechť se práce nás všech stane uvědomělou složkou v boji na kulturní frontě
při dovršení socialismu a výstavbě komunismu v naší vlasti!

Sláva naší rodné Komunistické straně Československa!

Sláva velikému Sovětskému svazu a jeho vítěznému boji za mír a štěstí lidstva!